

betragte som et Statsanliggende. Jeg kan seile i denne Anskuelse; men jeg mener, at vi ikke saa godt kunne afgjøre denne Sag ved et saadant Lovforslag, der ligesom foregriber den fremtidige Udvikling i enkelte vigtige Punkter. Jeg for mit Vedkommende troer, uagtet det naturligtvis ikke kan have nogen besynderlig Vægt, hvad jeg mener, at Kjøbstadcommunerne i det Hele taget ere spredte saa vidt frem i Udvikling, at man nok kunde overlade dem paa egen Haand at bestyre deres Skolevæsen; men, uden i allermindste Maade at ville udtale Noget, der kunde saare Landbostanden, som jeg føler mig bunden til ved mange og fjære Baand, maa jeg dog oprigtigt tilstaae, at jeg troer, at Forholdene paa Landet ikke ere saa udviklede. Jeg veed af Erfaring, at Bondestanden med en sjelden Velvillie, ofte tør jeg næsten siige, med en elskværdig Uegennyttighed og Resignation, giver hvad der skal gives til Skolevæsenet og Fattigvæsenet; men, vel at mærke, hvad der skal gives efter Lovens udtrykkelige Bestemmelser, og hvad der saa nogenlunde kan lignedes stricte paa Hartkornet; gaaer man videre, da finder man i Almindelighed endnu ikke nogen særdeles Imødekommen, undtagen i alt Fald hos Enkelte, og jeg troer derfor, saavidt jeg kjender til Almuen paa Landet, at den ikke endnu er særdeles tilbøielig til at gjøre store Beføstninger paa et udvidet og forbedret Skolevæsen, (Ja!) ja, saa meget desto bedre. Naar jeg antager, at dette Spørgsmaal, om Almueskolen nærmest skulde være en Communesag eller et Statsanliggende, endnu ikke tilstrækkeligt er udebatteret, saa veed jeg idetmindste, at der hos Lærerstanden paa mange Steder er en stærk Formening for, at Skolesagen idetmindste endnu en Tid skal vedblive at gaae frem under Statsmagtens Auspicer. Jeg havde derfor troet at turde haabe i denne Retning at finde en venlig Haandsrækning af de Skolemænd, der have Sæde i Thinget, Noget, som jeg efter Afstemningen ved Sagens indledende Behandling nok indseer, at jeg neppe tør vente at finde. Derimod troer jeg, at jeg i denne Sag snarere vil finde nogen Understøttelse hos den høitærede Rigsdagsmand for Holbæk Amts 2den Valgkreds (Tscherning). Det lyder maaffee som en Paradox; (Ja!) men man vil saa

gjærne slutte fra Enighed i Noget til Enighed i Mere. Da den ærede Rigsdagsmand yttrede sig angaaende denne Sag, sagde han umiskjendeligt, at han ikke meente, at Rogen af os havde noget særregt Brev paa at udbrede Oplysning blandt vore Medmennesker, og det er ideelt fuldkommen rigtigt. Han udtalte sig ogsaa saaledes, at man tydeligt forstod, at han ikke var nogen Ynder af det Skolevæsen, der i Særdeleshed giver sin Udvikling tilkørende gennem Indberetninger, og deri har han fuldkommen Ret. Indberetninger ere meget ofte en meget daarlig Maalestok for Skolevæsenets virkelige Tilstand (Hør!); der har aldrig, saavidt jeg veed, været gjort mere Væsen med Indberetninger end i den Tid, da den indbyrdes Underviisningsmethode var en vogue, og jeg troer ikkedestmindre, at der blandt erfarne Skolemænd neppe er nogen Mening for, at Skolevæsenet, ved hele denne Methode, blev ført synderligt frem. Saaledes kan jeg godt være enig med den ærede Rigsdagsmand i enkelte af hans Udtalelser, og, da jeg seer, at han i denne, ligesom i saa mange andre Sager har et fortrinligt praktisk Greb paa Tingen, og jeg, som kjender lidt til Skolevæsenet, ogsaa gjerne vilde tiltroe mig en Smule praktisk Greb derpaa, saa troer jeg dog, at vi omsider kunne enes i den Anskuelse, at, naar Grundlovens § 90 tilsiiger Fattigfolk at faae deres Børn frit underviste i Almueskolerne, saa kunne vi ikke ganske overlade det til Communerne frit at vidne dette Skolevæsen, men maae lade Staten have lidt Indseende med det, og jeg troer virkelig, at, skjøndt hverken den ærede Rigsdagsmand eller jeg ville have Privilegium paa at udbrede Oplysning blandt vore Medmennesker, saa ville vi dog med Lethed enes om, at Børnene have Gavn af at undervises i Læsning, Skrivning og Regning. Disse ere almeennyttige Færdigheder, og vi vide, hvor stor Gavn og Glæde vore tappre Krigere i Felten have havt af, at de kunde læse og skrive, og det er dog Almueskolen, der har bibragt dem disse Færdigheder. Vi kunne maaffee snarere blive uenige med Hensyn til Religionsunderviisningen; men, saalange det er vist, og det er det for Tiden, at den største Deel af Almuen paa Landet ønsker og sætter Priis